

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Кравченко В. В.* Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. – К. : “Арабат – центр”, 2001. – С. 8-23.
2. *Панейко Ю.* Теоретичні основи самоврядування / Ю. Панейко. – Львів : Літопис, 2002. – 196 с.
3. *Уманський М. І.* Роль місцевого самоврядування в розбудові демократичної України / М. І. Уманський // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Львів, 2002. – Вип. 12. – С. 137-142.

Бобрицька В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Серед першочергових кроків в освітній політиці в Україні визначено “прийняття нового Закону України “Про вищу освіту” та рамкового широкого Закону України “Про освіту” [3]. Про це наголошувалося на прес-конференції “Нові кроки в освітній політиці України”, що відбулася в Міністерстві освіти і науки України 4 березня 2014 року.

Важливо зазначити, що розроблення проекту Закону України “Про вищу освіту” (нова редакція) є важливим етапом у забезпеченні якіснішого правового регулювання у галузі вищої освіти [4]. Так, аналіз прикінцевих та перехідних положень проекту нової редакції Закону України “Про вищу освіту” свідчить, що в основі змін – урахування сучасних вимог економіки країни, подальша адаптація національної вищої освіти до Європейського простору вищої освіти, перехід системи вищої освіти до результативного упровадження Національної рамки кваліфікацій.

Законопроектом передбачається чітке визначення принципів та шляхів реалізації державної політики у сфері вищої освіти; рівнів та ступенів вищої освіти; органів управління вищим навчальним закладом, їх повноважень; стандартів освітньої діяльності та вищої освіти, порядку ліцензування вищих навчальних закладів та акредитації спеціальностей, засад створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти. Крім того, суттєву увагу надано унормуванню питання щодо утворення та діяльності Національного агентства з якості вищої освіти та незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти; визначенню завдань, правового статусу, типової структуризації, порядку створення, реорганізації вищих навчальних закладів; визначенню засад організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах; характеристиці учасників навчально-виховного процесу, окресленню їх прав та обов’язків. Внесено також зміни щодо умов прийому на

навчання до вищих навчальних закладів; фінансово-економічних відносин у сфері вищої освіти; врегулювання питання міжнародного співробітництва та контролю у галузі вищої освіти [1; 2].

На нашу думку, важливим у проекті Закону України “Про вищу освіту” (нова редакція) є точніше визначення сфери дії Закону (стаття 2), передбачення інституційних, академічних, фінансових основ автономії вищих навчальних закладів [2]. Крім того, розширення автономії вищих навчальних закладів означено як головну засаду державної політики у сфері вищої освіти.

Законодавчо передбачено, що структура вищої освіти має бути більшою мірою адаптованою до Європейського простору вищої освіти. Це, безперечно, створює правове підґрунтя для полегшення визнання дипломів, академічної та професійної мобільності, реалізації можливостей навчання впродовж життя.

Особливу увагу освітян і науковців привернуло правове урегулювання питань щодо освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти (передбачено такі як молодший спеціаліст, бакалавр, магістр, а також уведення освітньо-наукового рівня доктора філософії та наукового рівня доктора наук). Статтю 59 “Наукові ступені і вчені звання” розділу IX викладено у новій редакції як статтю 8 “Кваліфікації, наукові ступені” розділу II “Освітньо-кваліфікаційні, освітньо-наукові, наукові рівні вищої освіти” [4]. Слід звернути увагу, що передбачається зміна назви вченого звання “старший науковий співробітник” на “старший дослідник”. Присвоєння вчених звань старшого дослідника, доцента і професора віднесено до повноважень центрального органу виконавчої влади з формування та забезпечення державної політики у сфері освіти і науки.

Звернемо увагу, що перепідготовку, яка є нормою чинного Закону, віднесено до здобуття вищої освіти на основі певного освітньо-кваліфікаційного рівня (частина 9 статті 6 законопроекту) [2]. Законодавчі норми післядипломної освіти, які викладено у статті 10 [2], передбачають здійснення такої освіти академіями, інститутами післядипломної освіти, структурними підрозділами вищих навчальних закладів, а також відповідними підрозділами наукових і навчально-наукових установ та підприємств з видачею відповідного документу (зразок затверджується Кабінетом Міністрів України).

Реалізацію пріоритетного напрямку реформування вищої освіти, а саме здійснення організаційно-структурних змін, розвитку навчальних закладів різних типів, передбачено у змінених підходах до типів вищих навчальних закладів (стаття 23) та створенні філій та навчально-консультаційних центрів (представництв) (стаття 28) [2]. Визначено типи вищих навчальних закладів – університет, академія, коледж, професійний коледж. Інститут, відповідно до міжнародних норм, визначено як структурний підрозділ вищого навчального закладу. Ця законодавча норма, на нашу думку, є важливою для концентрації науково-педагогічного потенціалу, приведення мережі вищих навчальних закладів у відповідність до потреб суспільства, регіонів,

галузей державної системи добору і навчання талановитої молоді, підвищення якості підготовки кадрів та результативності наукових досліджень. Слід зазначити, що у ст.ст. 60, 61, 62 законопроекту [2] посилено інноваційну складову діяльності вищого навчального закладу та визначено організаційно-правові норми впровадження інновацій.

Крім змін, що проаналізовані вище, новим у цьому законопроекті порівняно з чинним Законом України “Про вищу освіту” є ліквідація рівнів акредитації вищих навчальних закладів; запровадження Національного агентства з якості вищої освіти та незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти; встановлення нового порядку набуття вищим навчальним закладом статусу національного; започаткування дослідницьких університетів; закріплення на законодавчому рівні системи зовнішнього незалежного оцінювання; розширення автономії вищих навчальних закладів та інші. Водночас, потребує удосконалення понятійно-термінологічний апарат законопроекту. Крім того законопроект переобтяжений за обсягом, перевантажений положеннями і нормами, які могли б бути викладені в інших законах та підзаконних актах. Ці недоліки мають бути доопрацьовані на етапі обговорення законопроекту у Верховній Раді України. Проте важливим є те, що проект нової редакції Закону України “Про вищу освіту” є своєчасним і загалом реалізує два основні підходи, які є основою для змін у сфері вищої освіти: реформування вищої освіти відповідно до умов соціально орієнтованої економіки; інтеграція в світову, зокрема європейську, систему вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Висновок на проект Закону України “Про вищу освіту” (реєстрац. № 1187-2 від 21.01.2013 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua.
2. Закон України “Про вищу освіту” (нова редакція). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua.
3. Нове керівництво МОН розповіло про першочергові кроки в освітній політиці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua.
4. Основні положення проекту Закону України “Про вищу освіту” (нова редакція). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua.

*Богацька Ю., Онищенко М.
Національний авіаційний університет
(м. Київ)*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІСНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОДАЛЬШОЇ РОЗБУДОВИ ДЕРЖАВИ

Центральною ланкою фінансової системи держави виступає бюджетна система, що складається із державного та місцевих бюджетів. Роль бюджетів у забезпеченні